

АГРЕСИВНА ПОВЕДІНКА ПІДЛІТКІВ

Однією з найактуальніших проблем сьогодення є зростання агресивності підлітків. Це пов'язано передусім із загальною соціальною напруженістю, психологічною невірноваженістю всього суспільства, зростаючою кризою соціальної системи...

В агресивності є свої позитивні та негативні тенденції. Наприклад, вона може виявлятися в ініціативності та активності або ворожості, неслухняності й опорі. Агресивність здатна розвинути ініціативність або ж зробити дитину настирливою, недовірливою й лякливою. (Фромм Е. Азбука для родителей. — Л., 1991. — 319с.)

Головним завданням практики є розвиток позитивних сторін агресивності й запобігання негативним. Для цього слід дати визначення агресії та дослідити основні детермінанти її виявів.

«Агресія — індивідуальна або колективна поведінка чи дія, спрямована на спричинення фізичної чи психічної шкоди або навіть на знищення іншої людини чи групи» (Словарь практического психолога. — М., 1998. — С. 9).

Агресивна поведінка виявляється вже в ранньому віці, випробовуючи батьківське терпіння і створюючи напруження у стосунках із однолітками.

Найгостріше постає проблема агресивної поведінки у підлітковому віці, коли здійснюється перехід до нового шабля розвитку особистості; серед підлітків посилюється негативізм, демонстративна стосовно дорослих поведінка, частішають випадки виявів жорстокості й агресивності. Агресивність супроводжують неадекватне само-оцінювання (занижене або завищене), неадекватний рівень домагань, що не відповідає можливостям підлітка; підвищена емоційна напруженість і тривожність; різний ступінь неадекватності уявлень підлітків про своє місце в сім'ї, про ставлення до них однолітків, низький рівень сформованості комунікативних навичок тощо. Слід зазначити, що агресія підлітків безпосередньо не пов'язана з порушенням ustalених правил і норм і відокремлюється від асоціальної поведінки.

Становлення агресивної поведінки — складний і багатогранний процес, у якому діє низка чинників.

Агресивна поведінка визначається впливом сім'ї. Характер стосунків між батьками, між батьками та дітьми, дисгармонія в сім'ї є чинниками, що визначають агресивну поведінку дітей.

Особистісні характеристики також відіграють важливу роль у формуванні агресивної поведінки. До них ми відносимо підвищений рівень психопатизації, нестійкість емоційного стану, що виявляється в підвищеній

збудженості, подразливості, а також депресивності, яка призводить до підвищення рівня тривожності, скутості, невпевненості в собі.

Основними формами агресивної поведінки є:

- фізична агресія, тобто застосування фізичної сили проти іншої людини;
- негативізм, спрямований проти керівництва і встановлених правил;
- підозрливість, тобто недовіра до людей, яка ґрунтується на переконанні, що вони мають намір зашкодити;
- вербальна агресія, тобто вираження своїх почуттів через чвари, образи, приниження;
- аутоагресія — агресія, спрямована на самого себе.

Агресивна поведінка підлітків постає як спосіб:

- задоволення потреб у спілкуванні;
- самовираження та самоствердження;
- відреагування на неблагополучну обстановку в сім'ї та на жорстоке ставлення з боку батьків;
- досягнення значущої мети.

Таким чином, у підлітковому віці агресивна поведінка є своєрідним захисним механізмом.

Враховуючи всі чинники, що беруть участь у становленні агресивної поведінки підлітків, можна попередити чи обмежити вияв форм агресії.

Рекомендації батькам щодо стримування агресивної поведінки підлітків:

- Виявляти до підлітка більше уваги, любові та ласки.
- Батьки повинні стежити за своєю поведінкою в сім'ї. Кращий спосіб виховання дітей — єдність їхніх дій.
- Не застосовувати фізичні покарання.
- Допомогати підлітку знаходити друзів.
- Заохочувати розвиток позитивних аспектів агресивності, а саме завзятості, активності, ініціативності, перешкоджати їй негативним рисам, зокрема ворожості, скутості.
- Пояснювати підлітку наслідки агресивної поведінки.
- Враховувати у вихованні та навчанні особистісні властивості підлітка.
- Надавати підлітку можливість задовольнити потреби в самовираженні й самостверженні.
- Обмежувати перегляд відеофільмів та комп'ютерних ігор зі сценами насильства.
- Спрямовувати енергію підлітка у правильне русло, наприклад, заняття у спортивних секціях; заохочувати його до участі в культурних заходах.

Агресивна
поведінка
підлітків

